

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

Warszawa, 04-08-2020 r.

Adam Bodnar

VII.510.91.2020.PKR

Pan
adw. Jacek Trela
Prezes Naczelnej Rady
Adwokackiej
mail: sekretariat@nra.pl

Szanowny Panie Prezesie,

na podstawie Listu Otwartego Prezesa Stowarzyszenia Adwokackiego Defensor Iuris¹ Rzecznik Praw Obywatelskich podjął z własnej inicjatywy sprawę dotyczącą wniosku Zastępcy Rzecznika Dyscyplinarnego Sędziów Sądów Powszechnych Przemysława Radzika o „przesłanie protokołu rozprawy odpowiednim organom dyscyplinarnym adwokatury”, który został złożony podczas rozprawy przed Sądem Apelacyjnym w Katowicach dot. postępowania dyscyplinarnego SSO Waldemara Żurka, w której adw. Mikołaj Pietrzak jest obrońcą sędziego. Adw. Mikołaj Pietrzak zapowiedział złożenie wniosku o wyłączenie zastępców rzeczników dyscyplinarnych sędziów sądów powszechnych – Przemysława Radzika i Michała Lasoty, co w ocenie Zastępcy Rzecznika Dyscyplinarnego Sędziów Sądów Powszechnych stanowi przesłankę do zbadania przez organy adwokatury sprawy pod kątem naruszenia zasad etyki i godności adwokata.

W ocenie Rzecznika Praw Obywatelskich opisane powyżej działania mogą prowadzić do wywołania wśród adwokatów tzw. „efektu mrożącego”, polegającego na zniechęceniu adwokatów do podejmowania działań zmierzających do ochrony interesu swojego klienta. Z uwagi na powyższe pozwalam sobie przedstawić następujące uwagi.

¹ List otwarty Prezesa DI w sprawie prób wywołania efektu mrożącego względem obrońcy, <http://www.defensoriuris.pl/aktualnosci/list-otwarty-prezesa-di-w-sprawie-prob-wywolania-efektu-mrozacego-wzgle-dem-obroncy/>, data ostatniego dostępu 6.07.2020 r.

Zgodnie z art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 26 maja 1982 r. - Prawo o adwokaturze (Dz. U. z 2019 r. poz. 1513 ze zm.) adwokat przy wykonywaniu zawodu adwokackiego korzysta z wolności słowa i pisma w granicach określonych przez zadania adwokatury i przepisy prawa. § 7 Kodeksu Etyki Adwokackiej stanowi, iż w czasie wykonywania czynności zawodowych adwokat korzysta z pełnej swobody i niezależności. Na adwokacie spoczywa szczególny obowiązek dbałości o to, aby nie przekroczyć granic prawidłowego reprezentowania interesów klienta².

W wyroku Trybunału Konstytucyjnego Trybunału Konstytucyjnego z dnia 14 grudnia 2005 r., sygn. SK 22/05 wyjaśniono, iż immunitet adwokacki jest znany niemal wszystkim współczesnym regulacjom prawnym (por. przegląd unormowań R. Tokarczyk, Zarys przedmiotu etyki adwokata, "Przegląd Sądowy" 2005, nr 7-8, s. 6 i nast.). Wolność słowa i pisma, obejmująca - w ramach prawa i etyki - także prawo do krytyki sądów i innych władz, jest podstawą niezależności adwokatury. Uważa się ją za jeden z fundamentów niezależności tego zawodu, a ta z kolei jest niezbędna dla spełniania przez adwokatów przypisanej im funkcji, którą - jak wynika z łacińskich korzeni określenia "adwokat" - jest niesienie pomocy prawnej. Podkreśla się, że nawet w państwach totalitarnych, przynajmniej formalnie, utrzymywano niezależność adwokatury, w tym - immunitet adwokacki. Status zawodu adwokata jest na tyle doniosły dla funkcjonowania wymiaru sprawiedliwości, że regulują go zwykle nie tylko akty władzy państwowej, ale także normy korporacyjne. Celem unormowań jest zagwarantowanie adwokaturze właściwego miejsca w całym systemie wymiaru sprawiedliwości, co wymaga przede wszystkim zapewnienia adwokatom niezależności podczas wykonywania ich zadań. Powszechnie przyjmuje się, że "najpełniejszym wyrazem normatywnym tej niezależności pozostaje immunitet materialny adwokata (...)" (R. Tokarczyk, op.cit., s. 20). Immunitet adwokacki, oznaczający w pewnym sensie "zielone światło" dla czynności wykonywanych przez adwokata reprezentującego interesy swego klienta, gwarantuje możliwość prawidłowego funkcjonowania adwokatury (por. Z. Krzemiński, Prawo o adwokaturze. Komentarz, Warszawa 1998, s. 38, 39). W okresie międzywojennym Warszawski Sąd Dyscyplinarny uznał, że "wolność słowa jest najistotniejszym prawem niezależnej adwokatury" (orz. z 15 stycznia 1935 r., "Palestra" 1936, s. 314). (...)

² Uchwała NRA nr 2/XVIII/98 - Zbiór Zasad Etyki Adwokackiej i Godności Zawodu (Kodeks Etyki Adwokackiej)

Immunitet adwokacki jest niewątpliwie związany z konstytucyjnym prawem do obrony w sprawie karnej (art. 42 ust. 2 Konstytucji). Gwarancja niekaralności adwokata w razie ewentualnego nadużycia w korzystaniu z wolności słowa - pozwala mu na użycie w obronie klienta argumentów, które w innej sytuacji mogłyby narazić go na odpowiedzialność. Chodzi tu zarówno o posłużenie się tezami co do faktów, których prawdziwość nie została należycie zweryfikowana (np. tezy dotyczące udziału w przestępstwie innych osób), o krytyczne wypowiedzi na temat działania sądu i prokuratury, jak i o wykorzystanie zwrotów czy sformułowań, których ostrość może być źródłem negatywnych odczuć adresatów, ale jednocześnie budzi emocje, wzrost zainteresowania, przyciąga uwagę na określone okoliczności sprawy. Immunitet adwokacki nie oznacza, rzecz jasna, przyzwolenia na wypowiedzi zmierzające celowo do wprowadzenia w błąd lub obrazy sądu i stron. Powinien być raczej rozumiany jako gwarancja pewnej swobody wypowiedzi w szczególnych warunkach sali sądowej, w atmosferze napięcia, ścierania się argumentów, walki słownej. Spór sądowy pociąga za sobą w sposób nieunikniony emocje, stres, przyspiesza tempo wymiany zapatrywań, co z kolei ogranicza możliwość w pełni racjonalnej ich kontroli. Nawet na tym tle sytuacja adwokata niewątpliwie rysuje się w sposób szczególny. Adwokat bowiem, ze względu na wiążące go zasady etyczne, poddany jest silnym stresom. Podstawową zasadą jego etyki, w każdej z ról adwokata, jest podejmowanie czynności jedynie w interesie klienta. Jednocześnie jednak ciężą na nim obowiązki wobec sądu, w szczególności - pomoc w dążeniu do wykrycia rzeczywistego przebiegu wydarzeń, realizacja zasad praworządności i słuszności. Motywacja działań adwokata często jest wewnętrznie sprzeczna. Stąd potrzeba zwiększonej tolerancji na nadużycie słowa, co stanowi uzasadnienie przyznania adwokatom immunitetu.

W przedmiotowej sprawie obrońca sędziego w sprawie dyscyplinarnej zapowiedział złożenie wniosku o wyłączenie zastępców rzecznika dyscyplinarnego sędziów sądów powszechnych, a więc powołał się na powszechnie obowiązujące gwarancje procesowe. Dopatrywanie się przez zastępcę rzecznika dyscyplinarnego w tym działaniu możliwego przewinienia dyscyplinarnego jest całkowicie niezasadne.

W związku z powyższym, działając na podstawie art. 13 ust. 1 pkt 2 i 3 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o *Rzeczniku Praw Obywatelskich* (Dz. U. z 2020 r., poz. 627), zwracam się

do Pana Prezesa o wzięcie pod rozwagę przedstawionych uwag oraz o wskazanie jakie działania podjął samorząd adwokacki w tej sprawie.

Z poważaniem

Adam Bodnar

Rzecznik Praw Obywatelskich

/-podpisano elektronicznie/

Do wiadomości:

1. Rzecznik Dyscyplinarny Sędziów Sądów Powszechnych
Pan Piotr Schab
Krajowa Rada Sądownictwa
ePUAP
2. Zastępca Rzecznika Dyscyplinarnego Sędziów Sądów Powszechnych
Pan Przemysław Radzik
Krajowa Rada Sądownictwa
ePUAP
3. Zastępca Rzecznika Dyscyplinarnego Sędziów Sądów Powszechnych
Pan Michał Lasota
Krajowa Rada Sądownictwa
ePUAP
4. Pani
adw. Katarzyna Gajowniczek-Pruszyńska
Wicedziekan Okręgowej Rady Adwokackiej w Warszawie
mail: ora.warszawa@adwokatura.pl
5. Pani
adw. Ewa Krasowska
Rzecznik Dyscyplinarny Adwokatury
mail: biuro.rda@adwokatura.pl
6. Pan
adw. Krzysztof Stępień
Rzecznik Dyscyplinarny Izby Adwokackiej w Warszawie
mail: rd.warszawa@adwokatura.pl
7. Pani
adw. Kinga Dagmara-Siadlak
Prezes Stowarzyszenia Adwokackiego „Defensor Iuris”

mail: stowarzyszenie@defensoriuris.pl